

NETURTINĖS ŽALOS, ATsirADUSIOS DĖL NESUTARTINIŲ PRIEVOLIŲ, ATLYGINIMO KLAUSIMAI

Dr. Antanas Rudzinskas

Lietuvos teisės universiteto Teisės fakulteto Civilinės ir komercinės teisės katedra
Ateities g. 20, 2057 Vilnius
Telefonas 271 45 87
Elektroninis paštas ctk@ltu.lt

Pateikta 2003 m. vasario 21 d.

Parengta spausdinti 2003 m. balandžio 17 d.

*Recenzavo Lietuvos teisės universiteto Teisės fakulteto Civilinės ir komercinės teisės katedros docentas
dr. Petras Algirdas Miškinis ir šios katedros docentas dr. Leonas Virginijus Papirtis*

S a n t r a u k a

Šiame straipsnyje nagrinėjami kai kurie neturtinės žalos, atsiradusios dėl vieno iš nesutartinių prievolės rūšių, padarius nusikalstamą veiką, reglamentavimo ypatumai.

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, nors dabar ir pateikia neturtinės žalos sampratą, išvardija imperatyvius žalos atlyginimo atvejus, jos apskaičiavimo tvarką, iki galo nereglementuoja kitų kylančių klausimų.

Autorius straipsnyje analizuoja įstatymo projekto, reguliuojančio žalos, padarytos baudžiamųjų įstatymų uždrausta veika, atlyginimo nuostatas, jas kritiškai vertina, nurodo ydingus dalykus ir pateikia konkrečių siūlymų.

Straipsnyje pateikiama užsienio šalies patirtis sprendžiant analogiškas civilinės deliktinės atsakomybės problemas ir Europos Tarybos dokumentų nuostatos, reglamentuojančios autoriaus tyrinėjamus klausimus.

Įsigaliojus 2001 m. liepos 1 d. Lietuvos Respublikos civiliniam kodeksui (toliau – LR CK) [1], iškilio klausimas, kaip turi būti atlyginama neturtinė (moralinė) žala, kai ji atsiranda dėl nesutartinių prievolių, nes pagal LR CK 6.250 straipsnio 2 dalį neturtinė žala atlyginama tik įstatymų nustatytais atvejais, o atlyginama visais atvejais, kai ji padaryta dėl nusikaltimo, asmens sveikatai ar dėl asmens gyvybės atėmimo bei kitais įstatymų nustatytais atvejais.

Žalos, atsiradusios dėl nesutartinių prievolių (padarytos nusikalstama veika) atlyginimo problemoms skiriama nemažai dėmesio. Tai rodo vien tai, kad Seimui pateikti net trys įstatymo projektai, kurie turės reglamentuoti neturtinės (moralinės) žalos atlyginimo klausimus [2].

2002 m. spalio 7 d. Seime užregistruotas dar vienas įstatymo projektas – Baudžiamaisiais įstatymais uždrausta veika padarytos žalos atlyginimo įstatymas [3]. Vienas iš pagrindinių jo tikslų – apginti nukentėjusiųjų asmenų, kuriems baudžiamųjų įstatymų uždrausta veika padaryta žala, teisės ir teisėtus interesus. Šio įstatymo projektas sukurtas galiojant kitiems teisės aktams, kurie ir paskatino labiau negu prieš tai pateiktuose įstatymo projektuose praplėsti reglamentuojamų santykių sritį, ir jau numatė, kad valstybė tam tikra ribota apimtimi kompensuoja ne tik neturtinę, bet ir turtinę žalą. Manoma, tokia pasirinkta įstatymo leidėjo pozicija yra tikslinga, nes naujojo Baudžiamojo proceso kodekso [4] 118 straipsnyje „Avanso suteikimas iš valstybės lėšų“ numatoma, jog kai kaltinamasis ar už jo veiksmus materialiai atsakingi asmenys neturi lėšų žalai atlyginti, įstatymų numatytais atvejais žala teismo sprendimu gali būti atlyginama avansu ir iš valstybės tam skirtų lėšų. Taip pat reikėtų paminėti, kad naujojo Baudžiamojo kodekso (jis įsigalios 2003 m. gegužės 1 d.) [5] 67 straipsnyje „Baudžiamojo poveikio priemonių paskirtis ir rūšys“ nustatyta baudžiamojo poveikio priemonė – įmoka į nukentėjusiųjų nuo nusikaltimų asmenų fondą, o remiantis to pa-

ties kodekso 71 straipsniu teismas gali paskirti nuo 5 iki 25 MGL dydžio įmoką į nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondą. Esant tokiems priimtiems naujiems teisės aktams būtinai reikėjo vieno įstatymo, kuris reglamentuotų ir turtinės, ir neturtinės žalos atlygimą iš valstybės lėšų, kai nėra nustatytas kaltinamasis ar už jo veiksmus materialiai atsakingas asmuo, numatyti, kaip bus skirstomos lėšos, skirtos tam tikslui, jų kilmės šaltinis, bei numatyti atlygintinos neturtinės žalos, patirtos dėl nusikalstamų veikų, atlyginimo ribas. Kitokiu atveju iš principo susijusiems visuomeniniams santykiams (dėl nusikaltimo padarytos žalos atlyginimo) reikėtų net trijų įstatymų ((dėl avanso suteikimo iš valstybės biudžeto, dėl neturtinės (moralinės) žalos, patirtos dėl nusikalstamų veiksmų atlyginimo, dėl nukentėjusiųjų asmenų fondo įkūrimo)).

Įstatymo projektas nubrėš gaires, kaip turės būti atlyginama neturtinė žala, padaryta baudžiamųjų įstatymų uždrausta veika. Manytume, jog pirmiausia diskutuotinas neturtinės žalos atlyginimo pagrindas – baudžiamųjų įstatymų uždrausta veika padaryta žala, kuris iš esmės net praplečia Civilinio kodekso 6.250 straipsnio 2 dalį. Pagal minėtą straipsnį neturtinė žala atlyginama visais atvejais, kai ji padaryta nusikaltėlio, tuo tarpu naujasis Baudžiamasis kodeksas nusikalstamas veikas skirsto į baudžiamuosius nusizengimus ir nusikaltimus. Todėl, mūsų nuomone, neturtinės žalos atlyginimo pagrindas turėtų būti tik nusikaltimai ir tuo tikslu reikėtų net pakeisti įstatymo projekto pavadinimą – Dėl nusikaltimo padarytos neturtinės žalos atlyginimo įstatymas. Taip pat reikėtų patikslinti ir įstatymo projekto 1 straipsnio 2 dalį ir numatyti, kad įstatymo projektas nustato ne tik baudžiamųjų įstatymų uždrausta veika padarytos neturtinės žalos atlyginimo ribas, bet ir neturtinės žalos atlyginimo pagrindus.

Įstatymo projekto 6 straipsnio 1 dalyje teigiama, kad neturtinė žala apskaičiuojama pagal Civilinį kodeksą, tiksliau pagal 6.250 straipsnį. To paties įstatymo projekto 6 straipsnio 2 dalyje pateikiamos atlygintinos neturtinės žalos, kuri atsirado dėl nesutartinių prievolių, ribos:

- ne daugiau kaip 150 minimalių gyvenimo lygių (toliau – MGL) – kai baudžiamųjų įstatymų uždrausta veika yra atimama žmogaus gyvybė;
- ne daugiau kaip 120 MGL – kai baudžiamųjų įstatymų uždrausta veika yra padaromas sunkus sveikatos sutrikdymas;
- ne daugiau kaip 100 MGL – kai baudžiamųjų įstatymų uždrausta veika pažeidžiama žmogaus seksualinio apsisprendimo laisvė ir neliečiamumas;
- ne daugiau kaip 60 MGL – kai baudžiamųjų įstatymų uždrausta veika nesunkiai sutrikdoma sveikata ar kitaip pasikėsinama į žmogaus sveikatą;
- ne daugiau kaip 50 MGL – kai neturtinė žala padaroma kitomis anksčiau nepaminėtomis baudžiamųjų įstatymų uždraustomis veikomis.

Pirmiausia iš karto kyla klausimas, ar specialus įstatymas iš viso gali riboti nusikalstama veika padarytos neturtinės žalos atlyginimą, nes LR CK nenumato nei maksimalios, nei minimalios atlygintinos neturtinės žalos ribos (dydžio). Neteisėtais veiksmais padaryti nuostoliai, kurie yra turtinės arba neturtinės žalos išraiškos forma, turi būti atlyginti visiškai, išskyrus atvejus, kai įstatymai arba sutartis nustato ribotą civilinę atsakomybę (LR CK 6.251 str. 1.). Taigi tuo remdamiesi galėtume daryti išvadą, kad vis dėlto specialiu įstatymu galima numatyti tam tikrus apribojimus neturtinės žalos atlyginimo atvejais. Tokią išimtį iš bendrosios taisyklės parodo ir tai, kad net pačiame Civiliniame kodekse nurodyti neturtinės žalos ribojimo atvejai. Štai, pavyzdžiui, LR CK 6.754 straipsnis, kuriame numatyta galimybė atlyginti neturtinę žalą, kada turistai lieka nepatenkinti kelione ir jo pagrįsti lūkesčiai neišsipildo dėl netinkamos turizmo paslaugų teikimo sutarties vykdymo ir neturtinės žalos atlygintina suma negali viršyti trigubos kelionės kainos.

Norėtume paanalizuoti ir kitą problemą. Ar įstatymo projekto 6 straipsnio 2 dalyje pateiktos neturtinės žalos atlyginimo ribos atitinka protingumo kriterijus? Jeigu dėl nusikaltimo yra atimama žmogaus gyvybė, pagal įstatymo projektą maksimali atlygintina neturtinė žala būtų ne didesnė negu 18 750 Lt. Palyginti galime pateikti Autorių ir gretutinių teisių įstatymą [6]. Pagal šio įstatymo 68 straipsnį asmuo, pažeidęs autoriaus ir atlikėjo asmenines neturtines teises, privalo atlyginti moralinę (neturtinę) žalą, kurios dydis kiekvienu atveju negali būti

mažesnis negu 5000 Lt ir ne didesnis negu 25 000 Lt. Taip pat reikėtų pažymėti, kad viename iš paskutinių „Neturtinės (moralinės) žalos atlyginimo, kai baudžiamųjų įstatymų numatyta pavojinga veika yra suluošinamas fizinis asmuo, kitaip sužalojama jo sveikata ar atimama gyvybė, laikinojo įstatymo“ [2] projekto 6 straipsnyje nurodyta, kad nukentėjusiajam atėmus gyvybę tyčine baudžiamųjų įstatymų uždrausta veika, jo šeimos nariai įgyja teisę iš kaltininko reikalauti vienkartinės kompensacijos, ne didesnės kaip 75 šalies ūkio vidutiniai darbo užmokesčiai. Taigi galėtume konstatuoti, kad paskutiniame įstatymo projekte IXP–130(3) nubrėžtos įstatymo leidėjo atlygintinos neturtinės žalos ribos yra per mažos, siejant jas su patirtu žalos dydžiu ir palyginus su kitais įstatymais, reglamentuojančiais neturtinės žalos atlyginimą. Taigi būtų tikslinga nustatyti bent dvigubai didesnes, negu dabar yra pateiktame paskutiniame įstatymo projekte, neturtinės žalos ribas.

Mano galva, atlygintinos neturtinės žalos dydžiai neturėtų tiesiogiai priklausyti tik nuo nusikaltimo rūšių (žmogaus gyvybės atėmimo, sveikatos sutrikdymo ir t. t.). Neturtinė žala yra labai subjektyvi, ir kiekvienam asmeniui patirti dvasiniai išgyvenimai gali pasireikšti visiškai skirtingai, nors jie tapo to pačio nusikaltimo auka. Manytume, kad nustatant atlygintiną neturtinės žalos dydį reikėtų atsižvelgti ir į kaltininko kaltę (tyčią arba neatsargumą), ir į nusikaltimo aukos patirtus išgyvenimus.

Toliau paanalizuosime užsienio šalies, o tiksliau – Anglijos įstatymą, reglamentuojantį žalos, atsiradusios dėl nusikalstamos veikos, atlyginimą.

Pagal Anglijos kriminalinės žalos atlyginimo įstatymą (*Criminal Injuries Compensation Act*, 1964 m.) asmuo, patyręs žalą dėl smurtinio nusikaltimo, gali tiesiai kreiptis į Kriminalinių sužalojimų kompensacijos tarybą (toliau tekste – Taryba) (*Criminal Injuries Compensation Board*), kuri nagrinėja prašymus dėl žalos kompensavimo. Kompensacija išmokama remiantis originalia schema, kuri įsigaliojo 1964 m. rugpjūčio 1 d. ir yra nuolat modifikuojama. Dabartinės taisyklės, kurių laikomasi kreipiantis į Tarybą, išdėstytos 1994 metų Tarifų schemeje ir taikomos visiems pareiškimams dėl kompensacijų, gautų nuo 1994 m. balandžio 1 dienos. Pagal naująją tvarką kompensacijos dydį nustato civiliai tarnautojai, atsižvelgdami į nukentėjusiojo sužalojimo laipsnį. Visi smurtinio nusikaltimo sukelti sužalojimai suskirstyti į 25 grupes, nuo kurių priklauso ir kompensacijos dydis. Kompensacijos minimumas šiuo metu yra 1000 svarų sterlingų (apie 6000 Lt). Kompensacijos dydis pagal senas 1964 m. rugpjūčio 1 d. taisykles buvo nustatomas taip, kaip ir teismuose. Buvo atsižvelgiama į kiekvienos bylos aplinkybes ir kompensuojami patirti nuostoliai, o naujoje Tarybos tarifų schemeje tai nenumatyta. Tai, pasak Anglijos teisininkų, yra žingsnis atgal, ir naujos taisyklės netgi prieštarauja Europos Tarybos 1983 metų konvencijai „Dėl žalos atlyginimo smurtinių nusikaltimų aukoms“ [7, p. 74–75].

Tarifų schemeje nuo 8.3 iki 18 paragrafo aiškiai apibūdinamos aplinkybės, kada gali būti išmokama kompensacija. Dėl kompensacijos besikreipiantis asmuo turi būti fiziškai arba dvasiškai nukentėjęs nuo smurtinio nusikaltimo arba nors grasinimo panaudoti smurtą. Šiam nusikaltimų sąrašui priskiriamas padegimas, nuodijimas, įvairių gyvūnų užsiundymas tyčia arba kai gyvūnas buvo nesuvaldytas dėl neatsargaus elgesio su juo.

Schemas, kurių pagrindu išmokamos kompensacijos, remiasi pinigineis įmokomis, kurias įmoka pats nukentėjusysis bedirbdamas. Darbo metu sužaloti arba tapę nukentėjusiaisiais policijos darbuotojai taip pat atitinkama tvarka gauna kompensaciją. Jie taip pat moka įmokas į kompensacijų išmokėjimo arba pensijų fondą [8, p. 21–22].

Kriminalinės žalos atlyginimo įstatymas numato ir galimybę, be kompensacijos už smurtinius nusikaltimus, kompensuoti nukentėjusiajam dėl nusikaltimo patirtą moralinę (neturtinę) žalą.

Toliau pateiksiu lentelę, kaip pagal psichinių sutrikimų laipsnį nustatoma kompensuotina psichinė žala, o prieš tai – kaip Anglijoje suprantama neturtinė žala aptariamojo įstatymo prasme. Moralinė (neturtinė) žala – tai psichinė žala, kuri suprantama kaip dvasinis sutrikimas, kai psichologiniai ir(ar) fiziniai požymiai ir sutrikimai trunka ilgiau kaip šešias savaites po įvykio. Psichinė žala pasireiškia šoko pavidalu, o tiksliau negalavimais: susijaudinimu, įtampa, nemiga, irzlumu, sąmonės netekimu, kaltės jausmu. Fizinė žala pasireiškia šlapimo

nelaikymu, atsiradusia egzema, seksualinių funkcijų praradimu, praplikimu arba net prasi-
dėjusiais astmos priepuoliais [7, p. 176].

1 lentelė. Tarifai, pagal kuriuos Anglijoje apskaičiuojama psichinė žala

Eil. Nr.	Psichinių sutrikimų laipsnis	Bendra žalos grupė	Kompensacijos dydis svarai sterlingų/litai
1.	Lengvas – trunkantis nuo 6 iki 16 savaičių	1	1000/6000
2.	Vidutinis – trunkantis nuo 16 iki 26 savaičių	9	4000/24 000
3.	Apysunkis – trunkantis daugiau nei 26 savaites, bet ne nuolat	12	7 500/45 000
4.	Sunkus – gyvenimo džiaugsmo netekimas (išskyrus nuolatinis fizinius požymius, įvertinamus pagal 12 žalos grupę)	17	20000/120000

Toliau panagrinėsime svarbiausius Europos Tarybos, kaip pirmosios regioninės ir tarpvalstybinės organizacijos, dokumentus, kurie reglamentuoja neturtinės žalos atlyginimo klausimus.

1993 m. gegužės 14 d. Lietuva kartu su Estija ir Slovėnija tapo visateise Europos Tarybos nare ir prisijungė prie daugelio jos parengtų dokumentų [9].

Labai svarbus vaidmuo tenka jau minėtai Europos Tarybos Ministrų Komiteto rezolucijai Nr. 75(7) „Dėl fizinės žalos ir mirties nuostolių kompensavimo“ [10]. Šia Rezolucija siekiama sumažinti šios srities skirtumus, egzistuojančius tarp šalių narių įstatymo leidybos procese. Pateiksiu pagrindines nuostatas, reglamentuojančias tik neturtinės žalos atlyginimą:

- nukentėjusiajam žala gali būti atlyginama dėl estetinių nuostolių, fizinių skausmų ir psichinių kančių – įvairių sveikatos sutrikimų ir neramumų, pavyzdžiui, nerimo, nemigos, blogos savijautos, gyvenimo džiaugsmo sumažėjimo, nesugebėjimo įsitraukti į kokią nors pramoginę veiklą;
- žalos dėl fizinių skausmų ir psichinių kančių atlyginimas skiriamas atsižvelgiant į jų intensyvumą ir trukmę. Žalos atlyginimas apskaičiuojamas neatsižvelgiant į turtinę nukentėjusiojo padėtį;
- nukentėjusiojo tėvas, motina ir sutuoktinis, patiriantys kančias dėl nukentėjusiojo fizinės ir protinės veiklos sutrikimų, gali gauti žalos atlyginimą tik išskirtinio pobūdžio kančių atveju;
- teisinės sistemos, šiuo metu nesuteikiančios teisės į žalos atlyginimą nukentėjusiojo mirties sukeltų psichinių kančių trečiajai šaliai, atveju suteikia tokią teisę tik nukentėjusiojo tėvams, sutuoktiniui, sužadėtiniui ir vaikams. Šiuo atveju prašymas gali būti patenkinamas, jeigu šie asmenys palaikė glaudžius ryšius su nukentėjusiuoju jo mirties metu.

Apibendrinami sąvoką *neturtinė žala*, jos atlyginimą Lietuvoje ir Europos Tarybos Ministrų Komiteto rezolucijos nuostatas, galime teigti, kad mūsų šalies įstatymai, reglamentuojantys neturtinės žalos kompensavimą, atitinka pateiktos rezolucijos reikalavimus.

Kitas labai svarbus ir aktualus Europos Tarybos dokumentas – Europos konvencija „Dėl žalos atlyginimo smurtinių nusikaltimų aukoms“ [11], priimta 1983 m. lapkričio 24 d. Strasbūre. Ji įsigaliojo nuo 1988 m. vasario 1 dienos. Konvenciją sudaro preambulė ir 3 aktai (dalys): pagrindinių principų, tarptautinio bendradarbiavimo, baigiamųjų nuostatų. Toliau pateiksiu, mano nuomone, svarbiausias Konvencijos nuostatas, reikšmingas atlyginant nusikalstama veika padarytą žalą.

Kaip rašoma Konvencijos preambulėje, Europos Tarybos narės pasirašo Konvenciją, atsižvelgdamos į būtinybę remiantis teisingumo ir solidarumo principais peržiūrėti nukentėjusiųjų nuo smurtinių nusikaltimų, kuriems buvo padaryta žala, ir nusikaltimo aukų anksčiau

išlaikytų asmenų, padėtį. Sakoma, kad būtina sukurti ir įdiegti valstybinę žalos kompensavimo sistemą nukentėjusiesiems tos valstybės teritorijoje, kur buvo padaryti nusikaltimai, o ypač tais atvejais, kai nusikaltėlis nežinomas arba neturi lėšų.

Konvencijos 1 straipsnyje pabrėžiama, kad Europos Tarybos valstybės narės, pasirašiusios Konvenciją, turi imtis priemonių, kad būtų įgyvendinti principai, išdėstyti I akte (1–11 str.). Valstybė privalo kompensuoti nukentėjusiesiems dėl tyčinių smurtinių nusikaltimų patirtus nuostolius, jei padaromas kūno sužalojimas arba žala sveikatai. Žuvusiojo išlaikytiniams atlyginami ir dėl smurtinio nusikaltimo patirti nuostoliai. Labai svarbi yra šio straipsnio 2 dalis – ji nurodo, jog valstybė turi atlyginti dėl nusikaltimo padarytą žalą, net jeigu nusikaltėlis nenustatytas.

Pagal Konvencijos 2 straipsnį žalą atlygina valstybė, kurios teritorijoje buvo padarytas smurtinis nusikaltimas. Žala kompensuojama ir tiems Europos Tarybos valstybių narių piliečiams, kurių valstybės yra Konvencijos dalyvės.

Konvencijos 4 straipsnis numato, kokia turi būti kompensuojama žala: negautas darbo užmokestis, gydymo ligoninėje, vaistų įsigijimo, laidojimo išlaidos, žuvusiojo išlaikytinių tolesnis išlaikymas.

Kompensuojamos žalos dydis gali būti sumažintas arba visai neskiriamas atsižvelgiant į nukentėjusiojo turtinę padėtį, jo elgesį iki ir po nusikaltimo padarymo arba net įvertinus kitas aplinkybes, susijusias su žalos padarymu. Jeigu nukentėjusysis priklauso organizuotai nusikalstamai grupei arba žalos atlyginimas gali prieštarauti teisingumui arba visuomeninei tvarkai, kompensacija gali būti nemokama (Konvencijos 7, 8 str.).

Išvados

Apibendrinant būtų galima pateikti tokias išvadas.

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, nors ir pateikė neturtinės žalos sampratą, jos atlyginimo atvejus, tačiau tiksliai ir detaliau nereglementavo neturtinės žalos apskaičiavimo.

Lietuvos Respublikos Seimui priėmus naujus teisės aktus – Baudžiamąjį ir Baudžiamąjo proceso kodeksus būtinai reikia įstatymo, kuris reglamentuotų ir turtinės, ir neturtinės žalos atlyginimą, žalos kompensavimą iš valstybės biudžeto, kai nėra nustatytas kaltinamasis ar už jo veiksmus materialiai atsakingi asmenys, atlygintinos neturtinės žalos, patirtos dėl nusikalstamų veikų, atlyginimo ribas.

Įstatymo projekte įstatymo leidėjo nurodytos atlygintinos neturtinės žalos ribos yra mažos, siejant jas su patirtu žalos dydžiu ir lyginant su kitais įstatymais, reglamentuojančiais neturtinės žalos atlyginimą. Taigi tikslinga nustatyti bent dvigubai ar trigubai didesnes neturtinės žalos ribas, negu dabar yra įstatymo projekte.

Mūsų šalies įstatymai, reglamentuojantys neturtinės žalos atlyginimą, atitinka Europos Tarybos Ministrų Komiteto rezoliucijos nuostatas.

LITERATŪRA

1. **Lietuvos Respublikos** civilinio kodekso patvirtinimo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas // Valstybės žinios. 2000. Nr. 74–2262.
2. **Dėl Lietuvos Respublikos** baudžiamųjų įstatymų uždrausta veika padarytos moralinės žalos atlyginimo įstatymo projekto. <http://www.lrs.lt>. Įstatymo projektas IXP–130.
3. Neturtinės (moralinės) žalos atlyginimo, kai baudžiamųjų įstatymų numatyta pavojinga veika yra suluošinamas fizinis asmuo, kitaip sužalojama jo sveikata ar atimama gyvybė, laikinojo įstatymo projektas <http://www.lrs.lt> įstatymo projektai P–992A.
4. **Įstatymo** projektas IXP–130(3). <http://www.lrs.lt>
5. **Lietuvos Respublikos** baudžiamąjo proceso kodeksas. – Vilnius: Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, 2002.
6. **Lietuvos Respublikos** baudžiamasis kodeksas. – Vilnius: Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, 2000.

7. **Lietuvos Respublikos** autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas // Valstybės žinios. 1999. Nr. 50–1598.
8. **Napier and Wheat**. Recovering dairiages for psychiatric injury. Blackstore press limited. 1995.
9. **Police**. 1995. Nr. 1.
10. Nuo įstojimo iki 2000 m. Lietuva pasirašė 27 Europos konvencijas. Lietuvos Respublikos Seimas iš jų ratifikavo 22. Apie tai plačiau žr.: **Pumputis A.** Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija ir jos įgyvendinimo mechanizmas. – Vilnius: LTA, 2000.
11. **Council** of Europe. Committee of Ministers. Resolution (75)7 „On compensation for Physical injury or Death“. (Adopted by the Committee of Ministre's on 14 March 1975 at the 243rd meeting of the Minister's Deputies). <http://www.coe.fr./index.asp>.
12. **European** Convention on the Compensation of Victims of Violent Crimes. – Strasbourg, 24 November, 1983. European Treaty Series, 116. TIC legal information. <http://www.euroli.net>.

Problems of Compensation of Non-Real Damage on the Background of Non-Contractual Obligations

Dr. Antanas Rudzinskas

Law University of Lithuania

SUMMARY

This publication deals with regulation peculiarities of non-real damage on the background of some non-contractual obligations after committed criminal act.

Civil Code of the Republic of Lithuania presents conception of non-real damage and introduces peremptory cases of damage compensation, its estimation process but does not indicate the regulations of arising questions.

The author analyses the law project as well as gives his critical evaluation and makes some suggestions on the subject.

This article introduces foreign country's experience while solving similar tortious liability problems and presents European Council's provisions that regulate author's studied problems.